

PRIMARUL GENERAL
AL MUNICIPIULUI CHIȘINĂU
PRETURA SECTORULUI BUIUCANI

DISPOZIȚIE

nr. 112-d

din 31 octombrie 2022

**Cu privire la punerea în aplicare a
Politicii Antifraudă și Anticorupție
în cadrul Preturii sectorului Buiucani**

În scopul amplificării și consolidării controalelor interne necesare pentru prevenirea fraudei și corupției sau a altor activități ilegale în cadrul Preturii sectorului Buiucani, în temeiul art. 22 al. (1) din Legea nr. 136 din 17.06.2016 privind statutul municipiului Chișinău, Pretorul sectorului Buiucani -

DISPUNE:

1. Se aprobă Politica Antifraudă și Anticorupție a Preturii sectorului Buiucani (în anexă).
2. Serviciul audiență și secretariat ([REDACTED]), va deschide cutia poștală din incinta preturii o dată în săptămână (în zi de vineri) și va înregistra corespondența adresată preturii cu transmiterea pentru examinare responsabililor numiți prin rezoluție de către pretor.
3. Secția administrație publică locală ([REDACTED]) va asigura plasarea Politicii Antifraudă și Anticorupție pe pagina web a Preturii sectorului Buiucani.
4. Serviciul resurse umane ([REDACTED]), va aduce la cunoștință întregului personal al Preturii sectorului Buiucani prevederile prezentei dispoziții.
5. Se abrogă dispoziția nr. 134-d din 03.10.2019.
6. Controlul executării prezentei dispoziții se pune în sarcina [REDACTED] secretar interimar al Preturii sectorului Buiucani.
7. Prezenta dispoziție poate fi contestată cu cerere prealabilă, cu respectarea prevederilor prevăzute de art. 164-166 din Codul Administrativ al RM.

PRETOR
Vasile MOROI

POLITICA

Antifraudă și Anticorupție a Preturii sectorului Buiucani

I. SCOPUL POLITICII

1. Politica antifraudă și anticorupție a Preturii sectorului Buiucani (în continuare Pretura) are scopul primar de creare și dezvoltare a unui mediu instituțional intern, care să favorizeze inhibarea fraudei și corupției prin responsabilizarea întregului personal al preturii de a contribui la crearea unui astfel de mediu prin sporirea gradului de conștientizare a riscurilor și a consecințelor de fraudă și anticorupție.
2. Scopul secundar al politicii antifraudă și anticorupție este prezentarea unei clarități angajaților preturii, că este interzisă orice activitate ilegală, inclusiv fraudă în beneficiul preturii obținut ilegal sau imoral precum și oferirea unui mediu adecvat angajaților și persoanelor din exterior de a raporta/comunica problemele suspecte cu comportament fraudulos, corupt, infracțional și asigurarea că toate activitățile frauduloase suspectate vor fi pe deplin investigate.
3. Prezenta Politică de asemenea urmează să contribuie la consolidarea și amplificarea activităților de control intern managerial, care să ajute la detectarea și prevenirea fraudei și altor activități ilegale desfășurate în detrimentul intereselor financiare, patrimoniale și de imagine.

II. DOMENIUL DE APLICARE

1. Prezenta politică se aplică asupra tuturor fraudelor sau suspiciunilor de fraudă, care implică angajații preturii, inclusiv în raport cu alte entități publice, operatori economici, și/sau alte părți, cu relații de natură financiară și/sau non-financiară.
2. Activitatea de investigare a fraudei/suspiciunii de fraudă va fi efectuată indiferent de nivelul riscului implicat, poziția/postul ocupat, sau relația contra părții cu pretura.

III. TERMENI ȘI DEFINIȚII

1. *Abuz de putere sau abuz de serviciu* – folosirea intenționată de către o persoană a situației de serviciu, în interes material ori în alte interese personale, care a cauzat daune intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice ori juridice;
2. *Acte conexe corupției* – acțiuni săvârșite în legătură directă cu actele de corupție: abuzul de putere sau abuzul de serviciu; excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu; legalizarea veniturilor obținute din acte de corupție; însușirea de bunuri; cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau prin abuz de încredere; distrugerea sau deteriorarea de bunuri; protecționismul; falsul în acte publice; falsul în documente contabile;
3. *Conflict de interese* – conflictul dintre exercitarea atribuțiilor funcției deținute și interesele personale ale persoanelor prevăzute în art. 3 din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și intereselor personale, în calitatea lor de persoane private cu privire la conflictul de interese, care ar putea influența necorespunzător îndeplinirea obiectivă și imparțială a obligațiilor și responsabilităților ce le revin potrivit legii;
4. *Corupție* – faptă ilegală care afectează exercitarea normală a funcției și care constă fie în

folosirea de către subiectul actelor de corupție sau al faptelor de comportament corupt a funcției sale pentru solicitarea, primirea ori acceptarea, direct sau indirect, pentru sine sau pentru o altă persoană, a unor foloase materiale ori a unui avantaj necuvenit, fie în promisiunea, oferirea sau acordarea ilegală a unor asemenea foloase ori avantaje necuvenite subiecților actelor de corupție;

5. *Delapidare* – însușirea ilegală a bunurilor altei persoane sau ale statului, încredințate în administrare pentru exercitarea atribuțiilor de serviciu;
6. *Exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu* – săvârșirea de către o persoană a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, care au cauzat prejudiciu intereselor publice sau drepturilor și intereselor publice ori drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice;
7. *Factor de risc* – condiția sau împrejurarea particulară care influențează gradul de risc, contribuind la apariția unui anumit eveniment sau la producerea unei acțiuni ori oferind oportunitatea de obținere a unor avantaje sub orice formă;
8. *Factor de risc de fraudă* – evenimente sau condiții care indică o stimulare ori o presiune de a comite o fraudă sau care oferă oportunitatea de a comite o fraudă;
9. *Falsul în acte publice* – înscrierea de către o persoană publică în documentele oficiale a unor date vădit false, precum și falsificarea unor astfel de documente, dacă aceste acțiuni au fost săvârșite din interes material sau din alte interese personale;
10. *Falsul în documente contabile* – întocmirea sau utilizarea unei facturi ori a oricărui alt document sau înscris contabil care conține informații false, precum și omisiunea cu rea-voință a contabilizării unei plăți, săvârșite în scopul disimilării sau tănuirii unor acte de corupție;
11. *Fraudă* – act intenționat comis de una sau mai multe persoane din cadrul conducerii, angajaților ori unor terțe părți, caracterizat prin: manipularea, falsificarea sau modificarea înregistrărilor ori documentelor; alocarea necorespunzătoare a activelor; eliminarea sau omiterea efectelor tranzacțiilor din înregistrări sau documente; înregistrarea de tranzacții fără substanță; aplicarea greșită a politicilor contabile, în scopul obținerii de mijloace bănești, bunuri/valori sau servicii ori al eschivării de la efectuarea plăților, pentru asigurarea unui avantaj injust sau ilegal, personal ori în afaceri;
12. *Frauda internă* - frauda comisă de angajații preturii, cât și frauda comisă de angajații care lucrează împreună cu complicii externi.
13. *Frauda externă* - frauda comisă de autorii externi.
14. *Factori de apariție a riscului de fraudă* – evenimente sau condiții care implică stimulente sau presiuni financiare de a comite o fraudă.
15. *Infrațiune* – faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală;
16. *Integritate instituțională* - integritatea profesională a tuturor agenților publici din cadrul entității publice, cultivată, controlată și consolidată de către conducător, precum și toleranța zero la incidentele de integritate admise de agenții publici;
17. *Integritatea profesională* – capacitatea persoanei de a-și exercita obligațiile și atribuțiile legale și profesionale în mod onest, ireproșabil, dând dovadă de o înaltă ținută morală și maximă corectitudine, precum și de a-și exercita activitatea în mod imparțial și independent, fără vreun abuz, respectând interesul public, supremația Constituției Republicii Moldova și a legii;
18. *Neglijență de serviciu* – neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiințioase față de ele, acuzând daune intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice ori juridice, indiferent de scop;

19. *Tăinuire* – prezentarea intenționată de către o persoană cu funcție de răspundere ori de o persoană care gestionează o entitate comercială, obștească sau o altă instituție nestatală, precum și de către o persoană juridică a datelor neautentice.
20. *Triunghi al fraudei* – o combinație din 3 elemente bine definite care generează producerea fraudei. Acestea sânt:
 - a. *Motivația sau presiunea* – evenimente care au loc în cadrul entității publice sau în viața unei persoane. Sub presiunea de fraudă necesitățile personale devin mai presus decât etica profesională și necesitățile entității publice. Stimulentul, de regulă, apare dintr-o necesitate financiară semnificativă sau dintr-o problemă, de exemplu: necesitatea de bani, a unui bonus sau păstrarea serviciului. De asemenea, ar putea fi dorința de a ajunge într-o poziție mai avansată în entitatea publică sau de a atinge un standard mai înalt de viață;
 - b. *Oportunitatea* – elementul asupra căruia persoana are în mod evident controlul. O activitate nesupravegheată corespunzător va determina ușor posibilitatea fraudei. Oportunitatea este creată de activitățile de control insuficiente (de exemplu: nu există separarea atribuțiilor, managementul prost și/sau beneficierea de funcția ocupată ori autoritatea de care dispune pentru a neglija controalele);
 - c. *Conștientizarea sau justificarea* – este o decizie conștientă a unei persoane de a-și plasa necesitățile personale mai presus decât necesitățile altor persoane și/sau ale entității publice și de a justifica decizia respectivă, în mare parte, pentru sine însuși. Conștientizarea consecințelor fraudei este caracterizată la mod general de elementul de anormalitate (contrar regulilor stabilite).
21. *Sistemul de control intern* – sistem organizat și implementat de management și întreg personalul, menit să furnizeze o asigurare rezonabilă cu privire la îndeplinirea obiectivelor prin:
 - a. eficiența și eficacitatea operațiunilor;
 - b. conformitatea cu cadrul normativ și regulamentele aplicabile;
 - c. siguranța și optimizarea activelor și pasivelor;
 - d. fiabilitatea, siguranța și integritatea informației.

IV. PRINCIPII ȘI INSTRUMENTE

1. Conducerea preturii promovează o politică de toleranță zero în legătură cu fraudă și corupția și mobilizează tot personalul preturii să acționeze, în permanență, onest, cu integritate și demnitate, să protejeze toate resursele încredințate, să nu facă abuz de poziția ocupată.
2. Politica și cultura antifraudă și anticorupție este promovată de către Conducerea preturii, prin următoarele:
 - a. investigarea internă a oricăror semnalări de fraudă/suspiciune de fraudă anonime sau în alt mod, dacă acestea conțin suficiente probe sau detalii privind fraudă comisă sau presupusă;
 - b. luarea în considerare dacă au existat erori de supraveghere (control) și aplicarea măsurilor disciplinare responsabililor de comiterea erorii care a condiționat fraudă;
 - c. întreprinderea măsurilor pentru recuperarea oricăror pierderi rezultate din fraudă, inclusiv, printr-o acțiune civilă, în cazul constatării faptelor de fraudă;
 - d. asigurarea transparenței politicii antifraudă și anticorupție, cu plasarea acesteia pe pagina Web a preturii, cu acces nerestricționat pentru toți utilizatorii;
 - e. implementarea, dezvoltarea și consolidarea unui sistem eficace de control intern managerial;
 - f. Asigurarea securității păstrării bunurilor materiale;

- g. Asigurarea transparenței activităților derulate;
- h. Identificarea funcțiilor sensibile și instituirea unui registru de evidență a acestora;
- i. Promovarea principiilor de conduită etică, asigurând formalizarea regulilor de comportament;
- j. Raportarea imediată a cazurilor de fraudă/suspiciuni de fraudă, în sensul prezentei politici, conducerii preturii, utilizând tot spectrul de canale de comunicare;
- k. Sesizarea organelor abilitate, în cazul constatării cazurilor de fraudă/suspiciunilor de fraudă.

V. MANAGEMENTUL RISCURILOR DE FRAUDĂ ȘI DE CORUPȚIE

1. Managementul riscurilor de fraudă și de corupție este parte integrantă a Managementului riscurilor preturii și constituie un instrument pro-activ de prevenire a fraudelor și manifestărilor de corupție în activitatea preturii, precum și de asigurare a climatului de integritate instituțională și profesională prin evaluarea vulnerabilității și implementarea măsurilor anticorupție.
2. Angajații preturii trebuie să evite situații în care interesele proprii să intre în conflict cu funcțiile exercitate, fie că conflictele sunt reale, potențiale sau susceptibile să apară. Frauda, implicit, poate determina pierderi financiare, perturbarea activității preturii precum și riscul de reputație. Pentru a gestiona adecvat aceste riscuri este importantă și necesară consolidarea continuă a proceselor de activitate, procedurilor aplicabile și sistemelor de control intern existente. La luarea oricărei decizii, fiecare angajat al preturii trebuie să țină cont de posibilele riscuri operaționale și reputaționale asociate activității respective.
3. Procesul de gestionare a riscurilor de fraudă și corupție are drept scop de a permite conducerii preturii și managerilor operaționali să identifice elementul de nesiguranță privind atingerea obiectivelor stabilite și riscul asociat acestuia, astfel încât să aibă oportunitatea de a spori capacitatea de a adăuga valoare, de a oferi servicii economice, eficiente și eficace.
4. Gestionarea riscurilor de fraudă și corupție implică 3 acțiuni:
 - a. Identificarea riscurilor aferente obiectivelor la nivel de pretură și la nivel de activități;
 - b. Evaluarea riscurilor prin estimarea semnificației și probabilității producerii acestora;
 - c. Stabilirea măsurilor care urmează a fi întreprinse.
5. Prezenta politică încadrează o listă neexhaustivă a celor mai frecvente riscuri de fraudă și corupție, ce poate fi actualizată la necesitate (*Anexa nr. 1 la prezenta politică*).

VI. DETECTAREA, INVESTIGAREA ȘI RAPORTAREA FRAUDELOR/SUSPICIUNILOR DE FRAUDĂ

1. Detectarea fraudelor se realizează prin recepționarea informației din diferite surse, cum ar fi: lădița poștală, audiență, scrisori, telefonul de încredere, poșta electronică, controale, inspecții etc.
2. Toate sursele de informare trebuie să fie accesibile atât pentru angajații preturii cât și de persoanele din exterior care au motive să sesizeze fraude sau suspiciuni de fraudă.
3. Orice fraudă care este detectată sau suspectată trebuie să fie raportată imediat Conducerii preturii. În cazul în care vor exista argumente temeinice, conducerea va dispune inițierea procesului de investigare a fraudei.
4. În scopul aplicării eficiente a politicii și facilitării procesului de investigare, personalul preturii este încurajat să semnaleze fraude/suspiciuni de fraudă, dacă dispune de astfel de informații. Mesajele-semnal cu privire la fraude/suspiciuni de fraudă vor fi transmise prin cutia poștală disponibilă în sediul preturii sau prin oricare alte canale de comunicare.

5. Periodicitatea și modul de accesare a informației de semnalare a fraudelor/suspiciunilor de fraudă, colectată în cutia poștală a preturii, vor fi stabilite în mod de lucru de către Pretor.
6. Angajatul ce a semnalat o fraudă/suspiciune de fraudă este în drept să rămână anonim. Important este ca informația raportată să fie exactă, cu referințe detaliate cum ar fi: persoana(ele) implicată(e); fraudă/suspiciunea de fraudă comisă/posibilă de a fi comisă, locul/timpul, alte informații utile.
7. Rezultatele investigației vor fi raportate Pretorului de către Președintele Comisiei de disciplină printr-un raport semnat de către toți membrii comisiei.
8. Deciziile cu privire la aplicarea corespunzătoare a legislației în vigoare sau sesizarea organelor de urmărire penală vor fi luate de către Pretor cu asistența Secției Asistență Juridică a preturii.
9. Secția Asistență Juridică va monitoriza examinarea materialelor remise, desfășurarea urmăririi penale demarate și deciziile adoptate de organele de drept. În cazul emiterii unei ordonanțe de refuz în pornirea urmăririi penale de către organele de drept, secția va solicita, după caz, Procuraturii Generale verificarea legalității ordonanței emise.

VII. CONFIDENȚIALITATE

1. Confidențialitatea informației aferentă actelor frauduloase raportate este importantă pentru a evita deteriorarea reputației persoanelor suspectate, dar ulterior găsite nevinovate.
2. Toate informațiile primite/cunoscute cu privire la fraude/suspiciuni de fraudă vor fi tratate în mod confidențial.
3. Rezultatele investigației nu vor fi divulgate sau discutate cu persoanele ce nu dispun de competența respectivă și se vor divulga sau discuta cu persoane relevante, doar la decizia conducerii.

VIII. RESPONSABILITĂȚI

1. Conducerea preturii este responsabilă de stabilirea și menținerea unui sistem de management financiar și control eficient, pentru asigurarea conformității cu legislația și reglementările în baza cărora să prevină fraudă/corupția.
2. Sarcina Conducerii este de a elabora și implementa măsuri eficiente de prevenire a acțiunilor sau omisiunilor ce pot prejudicia fondurile publice ori pot permite încălcarea legilor și regulamentelor și de a pune în aplicare proceduri adecvate pentru:
 - elaborarea, promovarea și monitorizarea conformității cu legislația, reglementările, politicile, procedurile și alte instrucțiuni și atribuții de conducere financiară și administrativă;
 - elaborarea și implementarea strategiilor pentru prevenirea și detectarea cazurilor de fraudă/corupție;
 - implementarea și testarea măsurilor de control pentru prevenirea și detectarea fraudelor;
 - raportarea corespunzătoare a fraudelor/suspiciunilor de fraudă în cazul în care acestea au avut sau pot să aibă loc;
 - implementarea și dezvoltarea sistemului de control intern pentru a reduce riscul de fraudă;
 - raportarea riscurilor ori a cazurilor atestate de fraudă și corupție, în corespundere cu mecanismele interne de raportare a fraudelor/suspiciunilor de fraudă adoptate.
3. Personalul preturii, este obligat să asigure protejarea activelor, utilizarea rațională și eficientă a resurselor, protejarea și menținerea reputației entității.
4. În cazul în care angajatul a primit sau i s-a oferit de la terțe părți cadouri sau beneficii de orice natură și oferirea/acordarea lor este legată în mod direct sau indirect de îndeplinirea atribuțiilor

de serviciu, acesta este obligat să informeze operativ conducerea, considerând prevederile *Codului de conduită al funcționarului public*, iar cadourile urmează a fi evaluate și consemnate în Registrul de evidență a cadourilor admisibile.

5. În contextul politicii antifraudă și anticorupție, rolul Secției Asistență Juridică este de a:
 - a. contribui la descurajarea și prevenirea fraudei prin examinarea și evaluarea, în cadrul misiunilor de audit, a eficacității controlului intern;
 - b. asista conducerea în procesul de depistare a fraudelor/suspiciunilor de fraudă cu excepția activității în cadrul Comisiei de disciplină;
 - c. ține evidența fraudelor raportate și confirmate la nivelul entității.

IX. DISPOZIȚII FINALE

1. Prezenta Politică nu substituie legislația în vigoare în domeniul antifraudă și anticorupție.
2. Prezenta Politică va fi actualizată la necesitate.
3. Prevederile Politicii prezente intră în vigoare la data aprobării.

Riscurile de fraudă și de corupție
(listă non-exhaustivă)

1. Realizarea atacurilor cibernetice din exterior cu scopul de a afecta disponibilitatea serviciilor informaționale ale entității sau scurgerii/manipulării datelor acestora;
2. Manipularea sistemelor informatice, inclusiv, introducerea, modificarea sau eliminarea neautorizată, dar intenționată a datelor informatice;
3. Manipularea datelor și/sau a documentelor financiare și contabile (documentele deviază de la formatul standard; conținutul acestora este dubios; circumstanțele în care au fost întocmite documentele creează suspiciuni; inconsecvența datelor din documente și informațiilor disponibile);
4. Evitarea și/sau manipularea măsurilor de securitate, inclusiv divulgarea informației confidențiale și de proprietate;
5. Plăți nejustificate/nefondate;
6. Fals și falsificarea în înscrierile contabile, inclusiv, lipsă de decență, în manipularea sau raportarea de mijloace financiare (discrepanțe în înregistrările contabile, probe conflictuale sau lipsă, procese necorespunzătoare aferente bugetului);
7. Facturi false ale agenților economici fictivi;
8. Furtul de informații relevante, deturnarea de fonduri, de bunuri sau alte active;
9. Abuz de bunuri sociale, echipamente și mobilier, inclusiv de hardware (utilizarea neautorizată a activelor; echipament supus utilizării personale sau în afara programului, cum ar fi telefoane celulare, camere digitale, computere, vehicule, instrumente; active fizice susceptibile uzului personal sau redirectionării: clădiri nefolosite sau izolate, echipament învechit, active abandonate);
10. Falsificarea și manipularea contractelor încheiate (achiziții nejustificate dintr-o singură sursă; prețuri excesive nejustificate; produse achiziționate în număr excesiv; acceptarea calității scăzute și întârzierea/lipsa livrărilor; modificări nedocumentate/frecvente ale contractelor care conduc la majorarea valorii acestora; responsabilul pentru contractare nu depune/nu completează declarația de confidențialitate și imparțialitate; fragmentarea achizițiilor; combinarea contractelor);
11. Corupția cu cetățenii, înțelegeri secrete între personal și furnizorii de bunuri și servicii, acceptarea de la diverși beneficiari de servicii publice a beneficiilor nemeritate;
12. Conflictul de interese (nedepunerea/necompletarea declarației privind conflictele de interese; favorizarea inexplicabilă a unor contractanți; exercitarea unor funcții de conducere de una și aceeași persoană sau de rudele acesteia);
13. Favoritism și trafic de influență;
14. Abuz de putere;
15. Ascunderea lipsurilor/pierderilor, sau altor informații importante, prin manipulare cu date/informații/documente/active/ conturi;
16. Șantaj sau constrângeri pentru luarea unor decizii utilizând poziția deținută;
17. Discreditarea imaginii entității, sau a unor funcții concrete din cadrul entității prin divulgarea unor informații neautorizate.